

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ה"נ 15-01-22973-XXX ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'

בפני כב' השופטת הילה גורביץ שינפלד

XXX.1

מבקשים

XXX.2

נגד

היועץ המשפטי לממשלה

משיב

פסק דין

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
1. לפניי בקשת הקטינים, XXX ו-XXX, כי יותר להם להינשא זל"ז.
 2. בבקשה נכתב כי הקטינה ולידת אוגוסט 1998, כבת 16 ו-5 חודשים, והקטין יליד יולי 1997, כבן 17 ו-5 חודשים, כי הם "יוצאים תקופה מסוימת", ומאחר ולפני כשבועיים התברר שהקטינה בשבוע ה-5 להריונה, הם מבקשים להינשא זה לזו. נטען כי משפחת הקטינה לא תקבל את הקטינה ללא הנישואין ולאחר שפנו לרבנות הקטינים הופנו לבית המשפט לקבלת היתר לנישואיהם.
 3. בתסקיר שהוגש בעניינם, ציינה עו"ס לסדרי דין כי הקטינים לומדים בבית ספר אקסטרני החל משנת הלימודים הנוכחית. הקטינה מתגוררת בבית סבה יחד עם אמה ואחיה למחצה, כבן שנתיים ו-5 חודשים, לקטינה היה אח בכור שנפטר בגיל 10 מ-XXX. אם הקטינה אינה עובדת ומתקיימת מקבצת ביטוח לאומי ואבי הקטינה מרצה עונש מאסר בכלא בגין עבירות סמים. עד לשנת הלימודים הנוכחית הקטינה למדה במסגרת דתית (אולפנה) ובעקבות נידוי חברתי שגרם לה למצוקה קשה, עברה ללמוד בבית ספר במסגרת חילונית. טיפול רגשי שניתן לקטינה לא סייע לה, אך היא חשה שסבה, שבביתו מתגוררת, תומך בה.
- הקטין עלה לארץ מ-XXX בהיותו כבן 3. מתגורר עם הוריו ואחיו בן ה-25. אחיו התאום מתחנך בפנימייה מחוץ לבית ואח נוסף נשוי+1 ומתגורר בסמיכות. אמו של הקטין XXXXX ואביו עובד ב-XXX XXX. הקטין התחנך בפנימייה עד לפני כשנתיים ולאחר שבבית הספר אליו עבר מהפנימייה הוחלט כי יישאר כיתה והוא סרב, הוא עבר מסגרת חינוכית והחל את לימודיו בשנת הלימודים הנוכחית בבית הספר בו לומדת גם הקטינה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ה"נ 15-01-22973-XXX ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'

1 עו"ס לסדרי דין ציינה כי בתחילה הקטינה לא רצתה להמשיך את ההיריון בשל החשש
2 מתגובת משפחתה ואילו הקטין "ישר רצה". לאחר שעורבו משפחות הקטינים, הודיעו הוריו
3 של הקטין כי יתמכו בקטינים בכל מצב ואילו אם הקטינה הביעה דעתה כי על הקטינה
4 לבצע הפלה ובמידה ולא, תקבלה רק אם תינשא. כאשר התבקשו הקטינים, על ידי עו"ס
5 לסדרי דין, להשיב לשאלה האם הם מבינים מה מצפה להם? השיבו כי הם מבינים שיידרשו
6 מהם ויתורים ופחות בילויים ויהיה על הקטין לפרנס 3 אנשים, וכך בכוונתו לעשות במקביל
7 לבגרויות ולגיוסו לצבא. שני הקטינים ציינו כי הם מעוניינים לסיים את לימודיהם.

8
9 הקטינה לוותה בעבר על ידי עו"ס משפחה וזאת על רקע המשבר והנידוי החברתי באולפנה,
10 אולם הקשר בינה לבין הקטינה אינו רציף. עו"ס המשפחה דיווחה כי לאחר שהתברר כי
11 הקטינה בהריון התקיימה פגישה יחד עם האם והקטינים בבית הסב במהלכה זומנה
12 משטרה וכי קיימים דיווחים קודמים של אלימות מצד האם כלפי הקטינה ולהיפך וכשנה
13 קודם לכן דווח על ניסיון פגיעה עצמית של XXX. התרשמות עו"ס המשפחה היא כי XXX:

14
15 "נערה נבונה, חכמה, ובעלת יכולת הישרדות מרשימה
16 עם קשיים רגשיים ומצב משפחתי מורכב. הקשר בין האם
17 לנערה מאופיין ביחסים סימביוטיים ואמביוולנטיים:
18 מחד XXX מבקשת קרבת האם ותלויה בה, ומאידך,
19 "בועטת" בה ומפגינה מרדנות. התרשמות העו"ס ולאור
20 הרקע המשפחתי שתואר נראה ש-XXX אינה בשלה בשלב זה
21 לזוגיות ולהורות".

22
23 כן צוין כי יועצת בית הספר עימה שוחחו הקטינים בסמוך לאחר שהתברר כי הקטינה
24 בהריון, התרשמה שרצונם של הקטינים הוא להינשא בשל בושה ואשמה ועל-מנת לרצות
25 את המשפחה המורחבת.

26
27 בפרק הדיון וההמלצות כותבת עו"ס לסדרי דין כי:

28
29 "נראה ש-XXX בחרה להמשיך בהריון מתוך אקט מרדני מול
30 אמה בלי שמבינה את המשמעויות הכרוכות בבחירה זו. היא
31 חשה עצמה בוגרת ומנוסה בטיפול בילדים, על רקע היותה
32 אחות לפעוט בן שנתיים אך להתרשמותי, אינה בשלה
33 לנישואין. XXX מבקש לסייע ל-XXX ו"להושיע" אותה
34 ממציאות חייה הלא פשוטה ומתוך תחושת אשמה כלפי
35 משפחתו. גם הוא, להערכתו, אינו בשל לנישואין".

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ה"נ 15-01-22973-XXX ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'

- 1 התרשמותה של עו"ס לסדרי דין היא כי הזוג אינו בשל להתמודד עם חיי זוגיות, אחריות
2 וגידול תינוק וכי אינם מבינים את משמעות המחויבות שתידרש מהם. הקטינים בתחילת
3 היכרותם, הקשר ביניהם הוא בן חודשיים בלבד (לדבריהם לפני ארוך יותר, כ 4-5 חודשים)
4 והרקע המשפחתי האישי המורכב של כל אחד מהם אינו מהווה בסיס להתמודדות בגיל כה
5 צעיר עם בניית משפחה. עו"ס לסדרי דין סבורה כי לא מתקיימות נסיבות מיוחדות
6 הקשורות בטובת הקטינים, כי הנישואים אינם משרתים את טובתם ואין להתירם.
7
- 8 המשיב, בתגובתו שהוגשה ביום 22.1.12, מפנה לתיקון מס' 6 לחוק גיל הנישואין, תשי"י –
9 1950, אשר העלה את גיל הנישואין ל-18 שנה והסמיך את בית המשפט לענייני משפחה לתת
10 היתר לנישואי קטין אם מתקיימות נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הקטין. נטען כי
11 התיקון הדגיש ביתר שאת את העובדה כי מתן היתר הוא חריג לכלל לפיו נישואי קטינים
12 אסורים והשמטת הסעיף שקבע כי ניתן להתיר נישואין במקרה של הריון הקטינה, מעידה
13 כי הריון כשלעצמו אינו סיבה מיוחדת להתיר את הנישואין. המשיב מפנה לתסקיר
14 ולפסיקה שדחתה בקשות למתן היתר לנישואי קטינים ומתנגד לבקשה.
15
- 16 התקיימו בפניי 2 דיונים - ביום 25.1.15 וביום 5.2.15. כן שמעתי הקטינים ביום 10.2.15
17 בלשכתי.
18
- 19 המשיב חזר על עמדתו כי הוא מתנגד לבקשה. הורי הקטינים, הקטינים ואף סבה וסבתה
20 של הקטינה שזומנו לדיון הציגו עמדה אחידה וביקשו כי יינתן היתר לנישואי הקטינים. אם
21 הקטינה חזרה והסבירה כי יהיה לה קשה רגשית לקבל את בתה ללא נישואין מאחר וזה
22 נוגד את ערכיה ובהתחשב בכך שהקטינה למדה במסגרות חרדיות והם ניהלו אורח חיים
23 חרדי עד לא מזמן והיא פיללה לדבר אחר עבור בתה. האם ציינה כי הדבר מאוד חשוב לה
24 ולהוריה והוסיפה בהמשך כי היא מפחדת על נפש הקטינה ורוצה שתעבור את ההיריון
25 בשמחה ולא בעצבות. גם סב הקטינה המהווה דמות משמעותית עבור הקטינה, אמר כי אם
26 הקטינה לא תתחתן הדבר יפגע ברגשותיו. אבי הקטינה, אשר לא היה שותף לגידולה, ציין
27 כי אם הקטינה לא תינשא הדבר ייסב לו בוושה ויהיה קשה לו להסתכל עליה. הורי הקטין
28 ציינו כי הם בקשר עם משפחת הקטינה וכי יתמכו בקטינים בכל מצב.
29
- 30 **התשתית המשפטית :**
31
- 32 אמנת האו"ם העיקרית הנוגעת לגיל הנישואין המינימלי היא האמנה בדבר הסכמה
33 לנישואין, גיל מינימלי לנישואין ורישום נישואין מיום 7.11.1962 עליה חתמה ישראל בשנת
34 1962 (The Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of
35 Marriages. November 7th 1962). באמנה נקבע כי המדינות החתומות עליה יקבעו גיל מינימום

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ה"נ 15-01-22973-XXX ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'

1 לנישואין ולא יאפשרו נישואי ילדים, אלא במקרים חריגים. האמנה אינה קובעת מהו גיל
2 המינימום. הגיל המינימלי לנישואין מוסדר גם באמנה נגד כל צורות אפליית נשים משנת
3 1979 UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women)) עליה
4 חתמה ישראל בשנת 1980. האמנה קובעת זכות שווה לגברים ולנשים להינשא וקובעת כי
5 אירוסין ונישואין של ילדים אסורים ויש לפעול לקביעת גיל מינימום לנישואין על דרך
6 חקיקה. בהחלטה מספר 1468 מיום 5.10.2005 של מועצת אירופה (שהחלטותיה הן המלצות
7 למדינות החברות בה כ-46 מדינות ממזרח, מרכז ומערב אירופה) בעניין נישואין בכפייה
8 ונישואי קטינים, נקבע כי נישואין מתחת לגיל 18 הם נישואי ילדים ויש למונעם. וזכיר כי
9 בארץ סעיף 3 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 קובע כי קטין/ילד
10 הוא כל מי שלא מלאו לו 18 שנים.

11
12 9. בארץ, חוק גיל הנישואין תש"י – 1950 אוסר על נישואי קטינים מתחת לגיל 18 וקובע
13 בסעיף 5 כדלקמן:

14
15 "5. (א) על אף האמור בחוק זה, רשאי בית המשפט
16 לענייני משפחה לתת היתר לנישואי קטין או קטינה אם
17 מלאו להם שש עשרה שנים, ולדעת בית המשפט קיימות
18 נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הקטין או הקטינה, לפי
19 העניין המצדיקות את מתן היתר זה, בית המשפט לענייני
20 משפחה יכריע בבקשה למתן היתר לאחר ששמע את הקטין או
21 הקטינה, לפי העניין.

22
23 (ב) לא יכריע בית המשפט לענייני משפחה בבקשה
24 להיתר נישואין של קטין או קטינה שמלאו להם שש עשרה
25 שנים אך טרם מלאו להם שבע עשרה שנים, אלא לאחר שקבל
26 תסקיר מאת עובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין.

27
28 5א. בקשה להיתר נישואין לפי סעיף 5 תוגש על ידי
29 הקטינה או הקטין או על ידי אחד מהוריהם או
30 אפוטרופוסייהם או על ידי מי שמבקש להינשא להם".

31
32 10. במקרה כאן, ולאחר ששמעתי הקטינים בשתי הזדמנויות, קיימתי שני דיונים ולאחר
33 התלבטויות, התרשמתי כי לא מתקיימות נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הקטינים
34 והמצדיקות מתן היתר לנישואיהם.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ה"נ 15-01-22973-XXX ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'

11. סעיף 5 בנוסחו כפי שהובא לעיל תוקן ביום 2.12.13. לפני התיקון קבע החוק כי אסורים נשואי קטינים שמלאו להם 17 שנים ולבית המשפט לענייני משפחה שיקול דעת להתיר נישואים של קטינה שטרם מלאו לה 17 שנים "אם היא ילדה או הרתה לאיש אשר לו ברצונה להינשא" או "אם מלאו לנערה 16 שנה ולדעת בית המשפט קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות מתן היתר זה" ועוד בטרם התיקון, קבעה ההלכה הפסוקה כי הריון אין בו די להכשיר מתן היתר.
12. בחוקקו את חוק גיל הנישואין תשי"י - 1950 המחוקק מצא לנכון למנוע נישואי בוסר, נישואים אשר הצדדים אינם בשלים להם וכמצוות האמנה. תוצאות נישואים אלו מובאות בפני בית המשפט לענייני משפחה מדי יום. אחד המאפיינים של קטין שטרם בגר הוא החיפזון להתקדם בחיים בעודו חסר את הבשלות הנפשית והחברתית להקמת משפחה. ראו לעניין זה ע"א 741/85 היועמ"ש נ' זהרה סקורה, פ"ד לט (4) 651, שם דן בית המשפט בעניין נערה בת 16 ו-8 חודשים שהייתה בהריון וקבלה היתר מבית המשפט המחוזי, ולמרות זאת בית המשפט קבע עקרון החל גם על החלופה שבסעיף 5(2) בעמ' (652-653):
- "ביסוד מתן ההיתר עומדת, בעקרו של דבר, טובת הנערה. אכן, עשויות להיות נסיבות, שבהן טובתה של זו תצדיק מתן היתר. הדבר כרוך בבשלותה, בנורמטיביות התנהגותה והתנהגות בן זוגה בגורמים סביבתיים ובשאר נסיבות, העושות את מתן ההיתר לחלופה הטובה ביותר מבחינתה. לעומת זאת, עשויות להיות נסיבות, בהן טובתה של הנערה - ואף הנערה ההרה - היא, שההיתר לא יינתן. כך הוא בוודאי, כאשר הנערה אינה בשלה ואינה מתפקדת, והיא מצויה בעזובה ובמסגרת שבורה, חברה הוא בעל עבר - ואולי גם בעל עתיד - פלילי... וכאשר שאר הנסיבות מצביעות על כך כי החלופה הטובה ביותר מבחינתה של הנערה היא באי מתן ההיתר ובדחיית ההכרעה בדבר הנישואין עד שתתבגר. אכן, מצויים אנו במצב שבו קיימת מקבילית של שיקולים, כאשר אחרים מהם מצביעים על כוון אחד ואחרים על כוון אחר. ההחלטה היא, בסופו של דבר פרי ניסיון לאזן בין השיקולים השונים תוך בחירת האפשרות הטובה ביותר לנערה או, לפחות, הגרועה לה פחות. מטבע הדברים, שאין לקבוע בעניין זה מסמרות: שיקול, שעשוי להיות מכריע לעניינה של קטינה פלונית, עשוי להתקזז ולהתגמד על ידי שיקולים אישיים אצל קטינה אלמונית. המחוקק עצמו נמנע, מטעם זה כנראה, ממתן מבחנים מדוייקים להגדרתם של המצבים שבהם יש מקום ליתן

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ה"נ 15-01-22973-XXX ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'

1 היתר לנישואי נערה. דומה שנטיב לעשות, אם לא נכבול
2 עצמנו במבחנים שכאלה. "דומה כי התבונה ונסיון החיים
3 מחייבים השארת הענין גמיש להחלטתו של השופט הדן
4 בענין" (ע"א 501/81).

5
6 כד נפסק עוד בטרם תיקון מס' 6 והדברים רלוונטיים בוודאי לאחריו. 13.
7 המחוקק השמיט בתיקון מס' 6 את החלופה בדבר הריון. בכך גילה דעתו כי בראש
8 ובראשונה יש לבחון את טובת הקטינה או הקטין וחיצק את את הכלל האוסר על נישואי
9 בוסר. מתן היתר הוא החריג והוא הותלה בנסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הקטין או
10 הקטינה המצדיקות נתינתו.

11
12 כב' השופט א' ברק (כתוארו אז) בפסק הדין המנחה ע"א 501/81 היועץ המשפטי לממשלה
13 נ' פלונית, פ"ד לה (4) 430 פסק:

14
15 "המחוקק לא הגדיר נסיבות אלה אלא השאיר את המלאכה
16 לרשות שופטת את חייבת לצקת תוכן מעשי ממקרה למקרה
17 להוראתו הכללית של המחוקק. ההדרכה היחידה שנתנה לרשות
18 השופטת היא כי אותן נסיבות המצדיקות מתן היתר, נסיבות
19 מיוחדות הן דהיינו נסיבות יוצאות דופן אשר יש בהן כדי
20 להצדיק סטייה מהכלל. נסיבות אלא מתמקדות מטבע הדברים
21 בטובתה של הנערה אשר עליה ביקש המחוקק להגן".

22
23 בע"א 690/77 חניפס נ' מדינת ישראל, פ"ד לב(1) 531 כותב כב' השופט ח' כהן בענין זה
24 כדלקמן:

25
26 "כפי שאנו רואים את הפירוש הנכון של החוק צריך ויהא
27 בנסיבות המיוחדות, כאלו שיצדיקו מתן ההיתר, כדי לעשות
28 את קיום איסור הנישואין לגזירה בלתי סבירה ובלתי
29 צודקת אשר אדם מן הישוב אינו צריך או אינו יכול
30 לעמוד בה".

31
32 לא בכדי מצא המחוקק לנכון להעלות את גיל הנישואין בתיקון מס' 6 מגיל 17 לגיל 18 14.
33 ולצמצם את שיקול דעתו של בית המשפט. מדיוני ועדת החוקה, חוק ומשפטה שדנה בתיקון
34 עולה כי התיקון נעשה לאחר מחקרים רבים שנערכו ושמצאו כי יש צורך בבשלות נפשית,
35 חברתית ואף גופנית להינשא ולהקים משפחה, העלאת גיל הנישואין לגיל 18 ושמירה
36 דווקנית על הכלל לפיו נישואי בוסר מתחת לגיל 18 שנה הם חריג, נהוגות ברוב הארצות

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ה"נ 15-01-22973-XXX ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'

- 1 לרבות אוסטרליה, אוסטריה, איטליה, בריטניה, גרמניה, הונגריה, טורקיה (באישור
2 ההורים אפשר בגיל 17-18) ועוד.
3
- 4 15. נישואין הם מן ההחלטות החשובות ביותר בחייו של אדם. קבלת החלטה להינשא היא
5 מהלך שמשפיע על כל חייו של האדם. (כמצוין גם בדברי ההסבר להצעת החוק) ויש לוודא
6 כי החלטה זו מתקבלת באופן מושכל מרצון חופשי ואמתי ולא תחת לחץ. באחריות החברה
7 לשמור על הקטינים, אשר לפעמים מטעמים קצרי טווח (כגון בושה ואשמה) ותחת לחץ
8 המשפחות והסביבה מבקשים להינשא – ולמנוע נישואי בוסר אלו.
9
- 10 16. במפגש עם המשפחות והקטינים התרשמתי כי המניע להחלטה להינשא הוא הבושה מפני
11 הריון ללא נישואין, מניע זה אין בינו לבין טובת הקטינים דבר ודווקא הוא המעיד כי הרצון
12 להינשא לא התקבל על דעת הקטינים באופן מושכל ומרצון חופשי אלא תחת לחץ הנסיבות,
13 המשפחות והסביבה.
14
- 15 17. אציין כי הועלה החשש כי הקטינה תסתגר בביתה מפאת הבושה והדבר ישפיע על מצבה
16 הרגשי בשל תחושת אכזבה או בושה אך עו"ס יחידת הסיוע ועו"ס לסדרי דין וגם מותב זה,
17 התרשמו כי לקטינה מעטפת משפחתית תומכת משני הצדדים, ובבוא הזמן עם בשלותם
18 הרגשית והנפשית תעמוד לצדדים האפשרות להינשא בעת שימלאו להם 18.
19
- 20 18. הבקשה למתן היתר נישואין נדחית.
21
- 22 19. יחידת הסיוע תיידע הקטינים אודות פסק הדין ותזמן הקטינים למפגש נוסף על מנת
23 לבחון המשך המלצות טיפוליות.
24
- 25 מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.
26 המזכירות תמציא בדחיפות למבקשים, לעו"ס לסדרי דין, לעו"ס יח"ס ולב"כ היועמ"ש.
27 ניתן היום, ד' אדר תשע"ה, 23 פברואר 2015, בהעדר הצדדים.

הילה גורביץ שינפלד, שופטת

28
29